

Budjettiosasto
Rakenneyksikkö

Vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttaminen

Tässä muistiossa arvioidaan nykyisenlaajuisen vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamisen vaikutusta työllisyyteen ja julkiseen talouteen. Aiheesta havaitaan:

- Vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttaminen vahvistaa työllisyyttä lyhyellä aikavälillä
 - Vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamisen työllisyysvaikutus lakkauttamisen jälkeisenä vuotena on välillä +300 ja +700 henkilötyövuotta
 - Vuorottelijoiden työllisyys vahvistuisi ja sijaisten todennäköisesti heikkenisi lakkauttamisen seurauksena
 - Sijaisiin liittyviin vaikutuksiin liittyy merkittävästi epävarmuutta, sillä lyhyen aikaa työttömänä olleiden sijaisten osalta tutkimustiedon soveltamiseen liittyy epävarmuutta
 - Lyhyen aikaa työttöminä olleiden sijaisten osuus on merkittävä: havaituista sijaisista 39 prosenttia oli ollut työttömänä alle kaksi viikkoa
- Vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamisella on maltillinen vaikutus työllisyyteen pidemmällä aikavälillä
 - Vaikutusarvion haarukka on välillä -700 ja +800 henkilötyövuotta kahdeksan vuotta lakkauttamisen jälkeen
- Järjestelmän lakkauttaminen vahvistaa julkista taloutta lyhyellä aikavälillä. Pitkän aikavälin vaikutus on maltillinen
 - Julkinen talous vahvistuisi noin 15-25 miljoonaa euroa vuosi lakkauttamisen jälkeen
 - Kahdeksan vuotta lakkauttamisen jälkeen vaikutus on välillä -8 miljoonaa euroa ja +21 miljoonaa euroa
- Tutkimustieto ei anna syytä odottaa, että vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttaminen vaikuttaisi sairaspoissaoloihin tai työssä jaksamiseen

Johdanto

Vuorotteluvapaajärjestelmän tavoitteena on edistää lyhytkestoisen työstä poissaolon avulla työntekijän työssä jaksamista ja parantaa samalla työttömänä työnhakijana olevan henkilön työllistymisedellytyksiä määräaikaisen työkokemuksen kautta. Vuorotteluvapaa perustuu työnantajan ja työntekijän vapaaehtoiselle sopimukselle. Laki vuorotteluvapaasta on mahdollistanut henkilölle oikeuden palata ensisijaisesti aikaisempaan työhönsä. Vuorotteluvapaan saamisen ehtona on, että työnantaja palkkaa vuorottelusijaiseksi työttömän työnhakijan.

Vuorotteluvapaan käyttö on vähentynyt viimeisen 10 vuoden aikana merkittävästi. Vuonna 2012 vuorottelukorvausta sai noin 20 700 henkilöä. Vuonna 2022 vuorottelukorvausta maksettiin 457 000 päivästä noin 5 400 henkilölle. Vuorottelukorvausta maksettiin vuodessa keskimäärin noin 4 kuukautta per

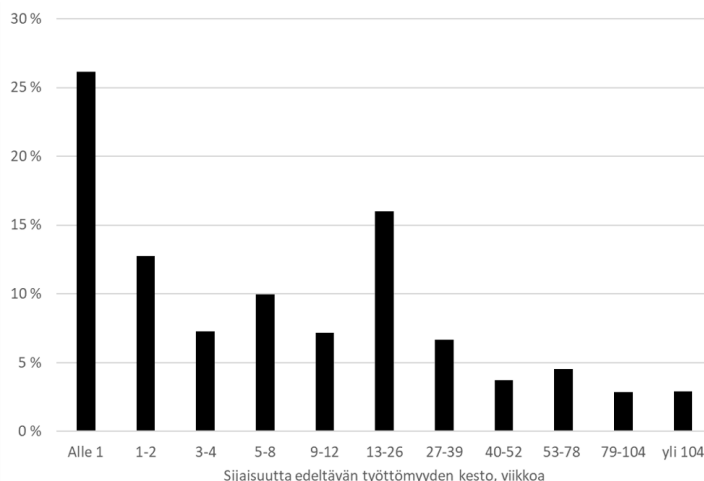
etuudensaaja.¹ Keskimäärin etuutta maksettiin 1 270 euroa per korvattava kuukausi. Vuorotteluvapaalle jäi vuoden aikana noin 4 100 henkilöä.

Vuorotteluvapaan pitäminen painottuu vanhempiin ikäluokkiin, sillä vuorotteluvapaajärjestelmään sisältyy vuorottelijaa koskeva 20 vuoden työhistoriavaatimus². Noin 79 prosenttia vuorottelukorvauksen saajista oli yli 50-vuotiaita. Naisten osuus kaikista vuorottelukorvausta saaneista oli 68 prosenttia. Vuorotteluvapaat painottuvat tietyille toimialoille, etenkin terveys- ja sosiaalipalveluihin ja koulutukseen. Vuorottelukorvausta vuonna 2021 saaneista noin kolmannes työskenteli terveys- ja sosiaalialalla ja 15 prosenttia koulutusalailla.

Vuorotteluvapaan ehtona on, että työnantaja palkkaa vuorottelusijaiseksi edellytykset täyttävän henkilön. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan vuoden 2022 aikana vuorottelusijaisina toimi noin 5 500 henkilöä. Noin 65 prosenttia vuorottelusijaisista oli naisia.

Vuorottelusijaiseksi on palkattava työtön työnhakija, jonka työttömyyden tulee olla kestänyt vähintään 90 kalenteripäivää vuorotteluvapaan alkamista edeltäneen 14 kuukauden aikana. Poikkeukset tähän sääntöön ovat seuraavat: 1.) henkilö on alle 25-vuotias tai yli 55-vuotias sijaisuuden alkaessa tai 2.) henkilö on alle 30-vuotias ja ammatillisen tai korkeakoulututkinnon suorittamisesta on kulunut enintään vuosi.

Kuviossa 1 on tiedot sijaisten työttömyyden kestosta välittömästi ennen sijaisuutta vuonna 2022. Työttömyyden kestoon liittyvien tilastojen tulkinnessa tulee ottaa huomioon, että sijaisuutta edeltävän työttömyyden kesto ei havaita kaikille sijaisille.³

Kuvio 1: Vuorottelusijaisten sijaisuutta edeltävän työttömyyden kesto vuonna 2022 henkilöiltä, joiden sijaisuutta edeltävä työttömyys havaitaan. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilasto

Kuviosta 1 havaitaan, että noin 39 prosenttia sijaisista oli ollut työttömänä alle kaksi viikkoa. Noin neljännes oli ollut työttömänä alle viikon ennen sijaisuutta. Noin 46 prosenttia sijaisista oli ollut työttömänä alle 4 viikkoa.

¹ 457 000 / 21,5 / 5 400 eli noin 3,94 kuukautta per etuudensaaja

² Vuorotteluvapaalain 4§: Vuorotteluvapaan edellytyksenä on, että henkilö on hankkinut työssäoloaikaa ennen vuorotteluvapaan alkamista vähintään 20 vuotta. Jos henkilö on aiemmin saanut vuorottelukorvausta, työssäoloaikaa on oltava vähintään viisi vuotta edellisen vuorotteluvapaan päättymisestä.

³ Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastoista poimitut tiedot havaitaan noin 2 350 henkilölle. Vuorotteluvapaan aloitti noin 4 100 henkilöä vuonna 2022 eli sijaisuutta edeltävä työttömyys havaitaan noin 57 prosentille sijaisista.

Tilastojen perusteella sijaisuutta edeltävän työttömyyden kesto näyttäisi olevan havaittujen sijaisten joukossa suhteellisen lyhytkestoista.

Vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamista koskeva vaikutusarvio

Seuraavassa osiossa esitellään vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamisen vaikutus työllisyyteen, julkiseen talouteen ja sairauspoissaoloihin.

Arvio vuorotteluvapaan lakkauttamisen vaikutuksista työllisyyteen

Vaikutusarviossa hyödynnetään Junkan ym. (2009) tutkimustuloksia vuorotteluvapaajärjestelmän työllisyysvaikutuksista. Tutkimuksen aineisto perustuu Suomessa vuosina 1996-2003 vuorottelun tai vuorottelusijaisuuden aloittaneisiin henkilöihin. Liitteessä 1 esitellään perusteita tutkimuksen soveltamiselle ja pohditaan, miten vuorottelujärjestelmässä tapahtuneet muutokset vaikuttavat tutkimuksen yleistettävyyteen.

Junkan ym. (2009) tutkimuksen tulokset sisältävät estimaatit työllisyysvaikutuksille 0-8 vuotta vuorotteluvapaajakson alkamisesta vuorottelijoille ja sijaisille. Vaikutusarviossa tehdään seuraavat oletukset: vuorotteluvapaajärjestelmä lakkautetaan vuoden 2024 päätteeksi siten, että ensimmäisen lakkauttamisen jälkeinen vuosi on 2025; laskelmassa verrataan järjestelmän lakkauttamista tilanteeseen, jossa vuorotteluvapaajärjestelmän laajuus pysyisi vuosina 2025-2033 vuoden 2022 tasolla, jolloin vuorottelukorvausta maksettiin yhteensä noin 1 800 henkilötyövuoden verran.⁴

Junkan ym. (2009) estimaattien perusteella vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamisen vaikutus vuorottelijoiden työllisyyteen on noin +1 000 henkilötyövuotta vuonna 2025.⁵

Sijaisten työllisyyttä koskevan vaikutusarvion kohdalla laaditaan tutkimusta mukaillen kaksi skenaariota, joiden oletukset ovat seuraavat:

1. Kaikkien sijaisten työllisyysvaikutukset vastaavat tutkimuksen pääestimaatteja, mukaan lukien alle kaksi viikkoa työttöminä olleet sijaiset
2. Alle kaksi viikkoa työttöminä olleiden sijaisten kohdalla työllisyysvaikutus on nolla

Skenaario 1 todennäköisesti yliarvioi sijaisuuden vaikutuksen työllisyyteen, sillä lyhyen aikaa työttömänä olleet henkilöt todennäköisesti työllistyisivät hyvin myös ilman sijaisuutta. On syytä huomata, että tutkijat pudottavat alle kaksi viikkoa työttöminä olleet kokonaan tutkimuksen kohdejoukon ulkopuolelle, mistä syystä alle kaksi viikkoa työttöminä olleille ei ole estimoitu työllisyysvaikutusta tutkimuksessa. Skenaario 2 puolestaan todennäköisesti aliarvioi työllisyysvaikutuksen, sillä on mahdollista, että alle kaksi viikkoa työttöminä olleille syntyy nollasta poikkeava työllisyysvaikutus.

Työllisyysvaikutukset ovat eri skenaarioiden osalta seuraavat:

⁴ Koska järjestelmän laajuutta mitataan vaikutusarviossa henkilötyövuosissa ottavat laskelmat huomioon vuorottelun enimmäiskestossa tapahtuneet muutokset. Tältä osin vaikutusarviossa oletetaan, että vuorottelun vaikutus muuttuu lineaarisesti suhteessa vuorottelun keston.

⁵ Tutkimuksen mukaan vuorotteluvapaan käytön vaikutus vuorottelijoiden työllisyyteen vuorottelun alkamisvuonna on -53,7 prosenttiyksikköä verrattuna kaltaistettuun verokkiryhmään. Vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamisen työllisyyttä lisäävä vaikutus ensimmäisenä lakkauttamisen jälkeisenä vuonna on 1 800 henkilötyövuotta * 0,537 = 967 henkilötyövuotta. Estimaattia sovelletaan siten, että järjestelmän laajuus otetaan huomioon vuorotteluun käytetyissä henkilötyövuosissa, joka muodostuu vuorottelun keston ja vuorottelijoiden lukumäärän perusteella. Työllisyys on tutkimuksessa mitattu vuorottelun alkamisvuoden lopussa.

Skenaario 1: Oletetaan, että kaikkien sijaisten työllisyysvaikutukset vastaavat tutkimuksen pääestimaatteja

Skenaariossa 1, työllisyysvaikutus on vuonna 2025 +300 henkilötyövuotta ja vuonna 2033 -700 henkilötyövuotta. Työllisyysvaikutus painuu negatiiviseksi pidemmällä aikavälillä, koska sijaisuuksiin liittyvät positiiviset työllisyysvaikutukset ovat tässä skenaariossa vuorotteluun liittyviä negatiivisia vaikutuksia suhteellisesti suuremmat. On kuitenkin hyvä huomata, että tämä skenaario on todennäköisesti liian pessimistinen arvio järjestelmän lakkauttamisen vaikutuksista.

On tärkeää huomata, että työttömyyden kesto jää havaitsematta osalla vuorottelusijaisista, mikä vaikeuttaa skenaarion 2 mukaisten työllisyysvaikutusten arviointia. Sijaisuutta edeltävä työttömyys havaitaan vuonna 2022 noin 2 350 henkilölle, kun vuorotteluvapaalle jäi samana vuonna noin 4 100 henkilöä eli arviolta 58 prosentille kaikista vuorottelusijaisista. Näin ollen sijaisuutta edeltävä työttömyys jää havaitsematta noin 1 700 henkilöltä.

Seuraavassa osiossa käsitellään havaitsemattomat vuorottelusijaisuudet jakamalla skenaario 2 kolmeen alaskenaarioon. Alaskenaarioiden avulla pystytään määrittelemään skenaarion 2 työllisyysvaikutuksille niin kutsutut raja-arvot, jotka huomioivat havaitsemattomiin sijaisuuksiin liittyvän epävarmuuden. Tämä epävarmuus koskee vain skenaariota 2, jossa työllisyysvaikutus lyhyen aikaa työttöminä olleilla on eri kuin pidempään työttömänä olleilla.

Skenaario 2a:) Oletetaan, että havaitsemattomien sijaisten työttömyyden kestojakauma vastaa havaittujen sijaisten kestojakaumaa

Noin 39 prosenttia sijaisista oli ollut työttömänä alle kaksi viikkoa niistä sijaisista, joille työttömyyden kesto havaitaan. Tässä skenaariossa oletetaan, että sijaisuutta edeltävä työttömyys on kestänyt alle kaksi viikkoa 39 prosentilla kaikista sijaisista, mukaan lukien sijaisuudet, joiden osalta sijaisuutta edeltävää työttömyyttä ei havaita.

Skenaariossa 2a vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamisen nettovaikutus työllisyyteen vuonna 2025 on +600 henkilötyövuotta ja vuonna 2033 +200 henkilötyövuotta.

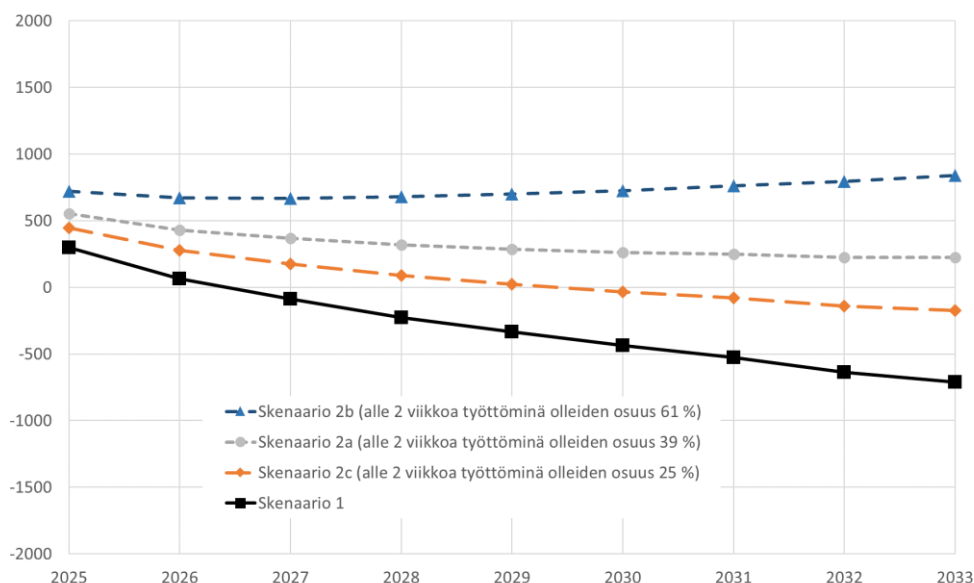
Skenaario 2b.) Oletetaan, että kaikkien havaitsemattomien sijaisten työttömyys on kestänyt *alle* kaksi viikkoa

Jos kaikki havaitsematta jääneet henkilöt olisivat olleet työttömänä alle kaksi viikkoa, olisi järjestelmän lakkauttamisen nettovaikutus työllisyyteen +700 henkilötyövuotta vuonna 2025 ja +800 henkilötyövuotta vuonna 2033.

Skenaario 2c.) Oletetaan, että kaikkien havaitsemattomien sijaisten työttömyys on kestänyt *yli* kaksi viikkoa

Tässä skenaariossa nettovaikutus työllisyyteen olisi +400 henkilötyövuotta vuonna 2025 ja -200 henkilötyövuotta vuonna 2033. Tässä skenaariossa oletetaan, että kaikille havaitsemattomille sijaisille pätee tutkimuksen estimaattien mukaiset työllisyysvaikutukset.

Ottaen huomioon edellä määritellyt skenaariot, voidaan määritellä työllisyysvaikutusten skenaarioiden mukainen vaihteluväli. Kuviossa 2 on esitettyä työllisyysvaikutuksen vaikutusarvio eri skenaarioissa.

Kuvio 2: Vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamisen työllisyysvaikutus 2025-2033 eri skenaarioissa

Kuviosta 2 havaitaan, että työllisyyden arvioidaan lyhyellä aikavälillä kasvavan välillä +300 ja +700 henkilötyövuotta. Pidemmällä aikavälillä työllisyysvaikutuksen arvioidaan olevan välillä -700 ja +800 henkilötyövuotta.

Yhteenvetona voidaan todeta, että lyhyellä aikavälillä vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttaminen vahvistaa työllisyyttä, ja pidemmällä aikavälillä lakkauttamisen työllisyysvaikutus on maltillinen.

Vuorotteluvapaan lakkauttamisen vaikutus sairauspoissaoloihin ja työssä jaksamiseen

Tutkimustiedon perusteella ei ole syytä odottaa, että vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttaminen vaikuttaisi sairauspoissaoloihin. Junka ym. (2009) eivät löydä tilastollisesti merkitsevää eroa sairauspäivärahojen saajien osuudessa vuorottelijoiden ja verrokkiryhmän välillä. Lisäksi Nordström Skans ja Liljeberg (2014) eivät havaitse tilastollisesti merkitsevää eroa sairauspoissaoloissa vuorottelijoiden ja verrokkien välillä.

Sairauspoissaolot ovat yksi työhyvinvoinnin indikaattori. Vastaavasti työllisyyttä koskevat estimaatit toimivat yhtenä indikaattorina työssä jaksamiselle. Näitä indikaattoreita koskevien estimaattien pohjalta arvioidaan, että vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamisella ei todennäköisesti ole merkittäviä vaikutuksia työssä jaksamiseen.

Järjestelmän lakkauttamisen vaikutus julkiseen talouteen

Arvio vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamisen vaikutuksesta julkiseen talouteen on johdettu työllisyysvaikutusarviosta. Lisäksi julkisen talouden vaikutusarviossa hyödynnetään yleistä arviota, jonka mukaan yksi lisätyöllinen vahvistaa julkista taloutta noin 26 200 eurolla.⁶ Vuorottelijoiden kohdalla käytetään vuorotteluvuoden ajalta yleisestä arviosta poiketen erillistä arviota, jonka mukaan vuorottelun vaikutus

⁶ Yleinen arvio perustuu laskelmiin siitä, kuinka paljon julkinen talous keskimäärin vahvistuu, kun henkilö siirtyy työttömästi työllisesti. Luku koostuu alemmista etuusmenoista ja korkeammista maksetuista veroista ja veroluonteisista maksuista.

julkiseen talouteen on arviolta noin 34 500 euroa yhtä vuorotteluvuotta kohden.⁷ Vuorottelijoiden vuorotteluvuoden jälkeisten työllisyysvaikutusten osalta sovelletaan yleistä arviota työllisyyden vaikutuksesta julkiseen talouteen. Laskelmissa vaikutukset diskontataan nykyhetken 3,5 prosentin diskonttokorolla.

Vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttaminen vahvistaa julkista taloutta arviolta noin 15-25 miljoonalla eurolla vuonna 2025. Vuonna 2033 vaikutus julkiseen talouteen on välillä -8 miljoonaa euroa ja +21 miljoonaa euroa. Samat varaukset, jotka liittyvät työllisyysvaikutuksiin ulottuvat myös julkisen talouden vaikutuksiin.

Liite 1: Sovelletun tutkimuksen yleistettävyys

Vuorotteluvapaata koskevassa vaikutusarviossa on tehty punnintaa siitä, millaisen tutkimustiedon perusteella voidaan tuottaa paras mahdollinen arvio järjestelmien lakkauttamisen vaikutuksista. Tähän harkintaan liittyy myös pohdinta tutkimusten yleistettävydestä, mukaan lukien kysymys, miten järjestelmä on muuttunut tutkimuksen tarkasteluajanjakson jälkeen. Yhdessä vaakakupissa on tutkimusten vaikuttavuutta koskevien tulosten uskottavuus, ja toisessa vaakakupissa on kysymys tutkimustiedon yleistettävydestä nykymuotoisen järjestelmän lakkauttamisen vaikutusten arviointiin.

Junkan ym. (2009) tutkimuksen soveltamista puoltaa esimerkiksi se, että tutkimuksessa muodostetaan uskottava vertailuasetelma kaltaistamismenetelmän avulla. Menetelmässä vuorottelijoille ja vuorottelusijaisille etsitään mahdollisimman samankaltainen verrokkiryhmä hyödyntäen monipuolisia rekisteriaineistojen taustamuuttujia. Verrokkiryhmän avulla voidaan muodostaa arvio siitä, mikä on vuorottelun tai vuorottelusijaisuuden vaikutus eri tulemiin.

Vuorotteluvapaata koskeva lainsäädäntö on muuttunut tarkasteluajanjakson jälkeen. Merkittävimmät muutokset koskevat työhistoriaedellytystä, sijaisia koskevia vaatimuksia ja vuorottelun enimmäiskesto.⁸ Vuorotteluvapaajärjestelmän ehtojen muuttuminen voi yleisesti ottaen heikentää tutkimuksen soveltamista nykyjärjestelmän lakkauttamiseen. Järjestelmä on kuitenkin olennaisilta piirteiltään pysynyt ennallaan eli sijaiseksi tulee edelleen palkata työtön työnhakija ja etuuden saamisen ehtona on määräaikainen tauko ansiotyöstä.

Muutokset sijaisten työttömyyden kestossa

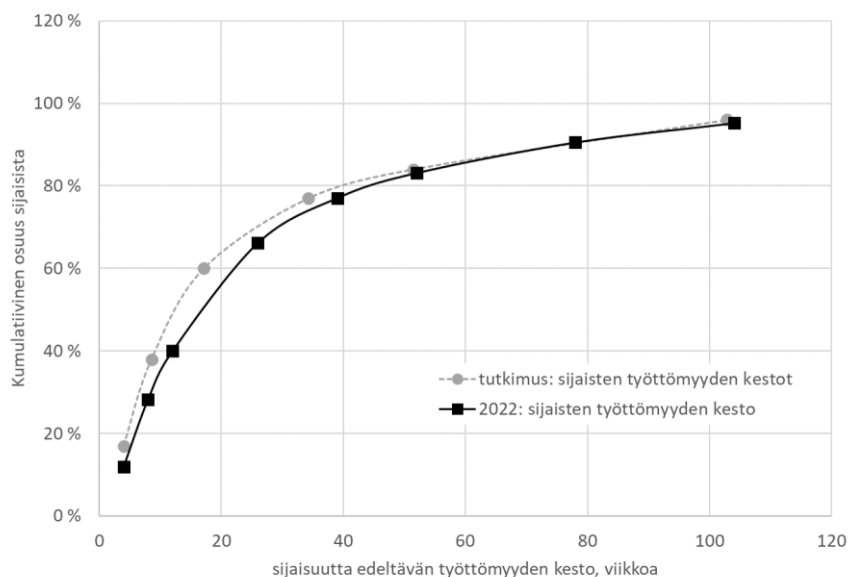
Tässä osiossa arvioidaan työttömyyden keston jakauman muuttumista Junkan ym. (2009) tutkimuksen tarkasteluajankohdan ja nykyhetken välillä. Nykytilannetta kuvataan niiden sijaisten osalta, joiden kohdalla

⁷ Laskelma perustuu seuraaviin oletuksiin. Vuorotteluvuoden aikana henkilö saa 4 kuukautta keskimääräistä vuorottelukorvausta ja 8 kuukautta palkkaa, jonka suuruus perustuu vuonna 2022 vuorottelukorvausta saaneiden keskimääräiseen palkkaan vuonna 2020. Yhden 4 kuukauden vuorottelujakson vaikutus julkiseen talouteen on noin -11 500 euroa, joka koostuu alemmista maksetuista veroista ja veroluonteisista maksuista sekä korkeammista etuusmenoista (vuorottelukorvaukset). Henkilö saa vuorottelun ajalta keskimääräistä vuorottelukorvausta, jonka suuruus oli vuonna 2022 noin 1 300 euroa kuukaudessa. Koska työllisyysvaikutus on laskettu yhtä vuorotteluvuotta kohden, julkisen talouden vaikutus skaalataan ylöspäin -11 500 x 3 eli skaalattu vaikutus on noin -34 500 euroa. Laskelma ei ota huomioon vuorottelun vaikutusta työnantajamaksuihin.

⁸ Työhistoriaedellytys on pidentynyt 20 vuoteen, kun se vuosina 1996-2002 oli yhden vuoden ja vuonna 2003 10 vuotta. Sijaisia koskevia säädöksiä on muutettu siten, että työttömyysvaatimusta on pääsääntöisesti pidennetty yhdestä päivästä 90 kalenteripäivään edeltävän 14 kuukauden ajalta, mutta pääsäännöstä on mahdollista poiketa sijaisen iän perusteella. Ikäpoikkeukset ovat seuraavat: Sijaiseksi voidaan palkata alle 30-vuotias työtön työnhakija, jonka ammatti- tai korkeakoulututkinnon suorittamisesta on kulunut enintään yksi vuosi tai työtön työnhakija, joka vuorotteluvapaan alkaessa on alle 25-vuotias tai yli 55-vuotias. Vuorottelun enimmäiskesto oli vuosina 1996-2003 359 kalenteripäivää ja vuonna 2022 180 kalenteripäivää.

sijaisuutta edeltävä työttömyys havaitaan. Näin ollen tarkastelu kuvastaa tilannetta, jossa kaikkien sijaisten työttömyyden kesto vastaisi havaittujen kestojen jakaumaa.

Kuviossa 3 on kuvattu sijaisten työttömyyden kesto tutkimuksen tarkasteluajankohtana ja vuonna 2022 havaittujen vuorottelusijaisten osalta. Kuviossa on työttömyysjaksojen kesto enintään kumulatiivisena osuutena.

Kuvio 3: Sijaisuutta edeltävä työttömyyden kesto, enintään, kumulatiivinen osuus tutkimuksen aineistossa ja vuonna 2022. Alle 2 viikkoa työttöminä olleet on pudotettu laskelmista pois. Lähteet: TEM, Junka ym. (2009), omat laskelmat

Kuvion perusteella näyttää siltä, että sijaisuutta edeltävien työttömyysjaksojen pituudet ovat pysyneet pitkälti samankaltaisina tutkimuksen tarkasteluajanjaksona ja vuonna 2022. Junka ym. (2009) pudottavat alle 2 viikkoa työttöminä olleet pois otoksestaan. Tässä tarkastelussa myös vuoden 2022 osalta on pudotettu alle 2 viikkoa työttöminä olleet pois laskelmista. Näyttää siis siltä, että otos, johon estimaatit perustuvat vastaa työttömyyden keston osalta pitkälti nykytilannetta siltä osin, kun sijaisuutta edeltävät työttömyyden kestot havaitaan.

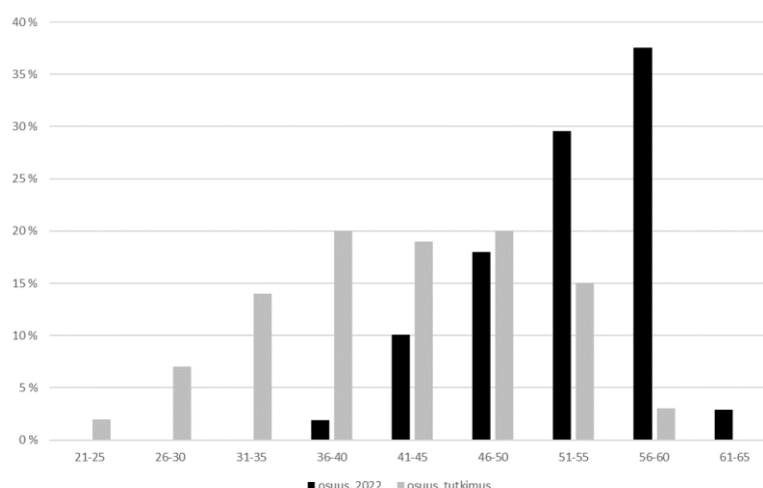
Junka ym. (2009) raportoivat, että alle kaksi viikkoa työttöminä olleiden sijaisten osuus kaikista sijaisuuksista oli tarkasteluajankohtana reilun kolmanneksen. Vuonna 2022 enintään 2 viikkoa työttömänä olleiden osuus havaittujen sijaisten osalta oli 39 prosenttia. Myös tältä osin tilanne näyttää siis olevan pitkälti ennallaan. Tämä joukko ei kuitenkaan vaikuta estimaatteihin, koska tutkijat ovat pudottaneet heidät pois aineistostaan. Vaikutusarvio puolestaan tekee oletuksia estimaattien soveltamisesta tähän ryhmään erikseen, jolloin osuus otetaan vaikutusarviossa huomioon.

Yhteenvetona voidaan todeta, että sijaisten osalta lainsäädännön muuttaminen ei ole juuri muuttanut sijaisten työttömyyden kestojaakaumaa.

Vuorottelijoiden ikärakenne

Vuorottelijoiden työhistoriaedellytyksen pidentäminen on merkittävästi nostanut vuorottelijoiden keski-ikä. Junka ym. (2009) mukaan vuorottelijoiden keski-ikä oli 42 vuotta tarkasteluajankohtana. Vuonna 2022 vuorottelukorvausta saaneiden keski-ikä oli puolestaan 53 vuotta.

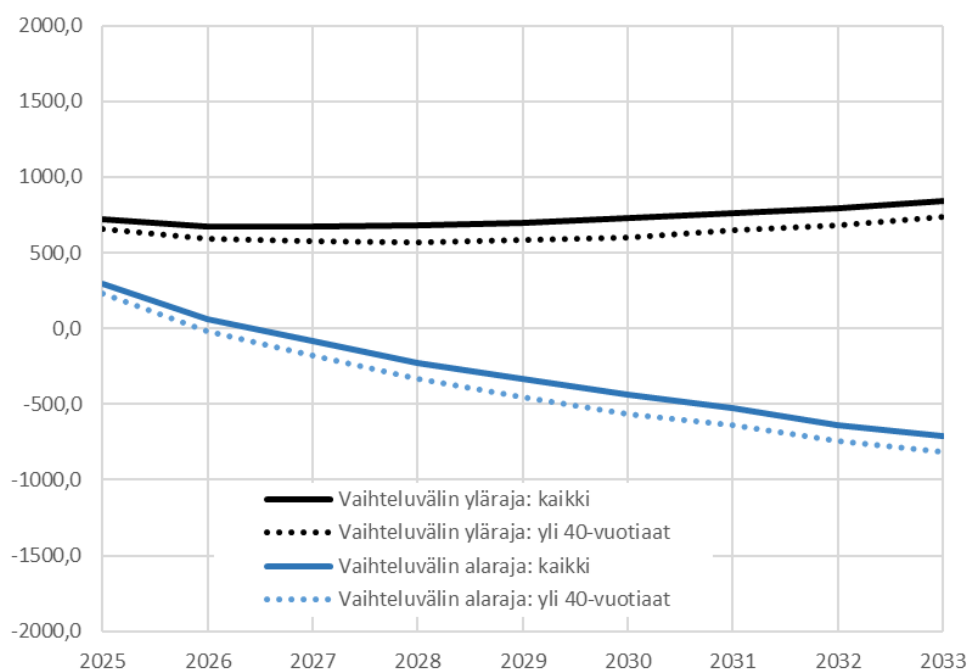
Kuviossa 4 on vuorottelijoiden osuudet eri ikäkategorioissa. Huomioitavaa on, että Junka ym. (2009) pudottavat yli 60-vuotiaat pois aineistostaan.

Kuvio 4: Ikärakenne tutkimuksessa ja vuonna 2022. Lähde: Tilastokeskus, Junka ym. 2009, omat laskelmat

Kuviosta havaitaan, että ikärakenne on muuttunut siten, että yli 50-vuotiaiden osuus on kasvanut huomattavasti. Ikärakenteen muuttumisella voi olla seurauksia vuorotteluvapaan vaikutusten kannalta. Esimerkiksi vuorottelu saattaa pienentää pitkän aikavälin vaikutuksia, koska henkilöillä on vähemmän työuraa jäljellä. Toisaalta eläkeiän läheisyys saattaa muuttaa lyhyen aikavälin vaikutuksia.

Junka ym. (2009) raportoivat työllisyysestimaatit yli 40-vuotiaiden osalta. Otosestimaattien vaikutus vaihteluvälin ylä- ja alarajaan on esitelty kuviossa 5.

Kuvio 5: Työllisyysvaikutusten ylä- ja alaraja arvioituna yli 40-vuotiaiden estimaattien avulla.

Kuviosta 5 havaitaan, että osaotosestimaattien käyttäminen työllisyyttä koskevassa vaikutusarviossa muuttaa työllisyysvaikutusarviota maltillisesti hieman kielteisempään suuntaan. Vaikutus on kuitenkin suhteellisen vähäinen.

Tutkimustulokset suhteessa muuhun tutkimuskirjallisuuteen

Tutkimuksen validiteettia voidaan pohtia myös tarkastelemalla muuta kirjallisuutta, jossa tutkitaan vastaavien järjestelmien vaikuttavuutta.

Nordström Skans ja Liljeberg (2014) tutkivat vastaavan järjestelmän vaikutuksia Ruotsissa. Tutkijat pystyvät rajallisen rahoituksen kautta syntyvän uskottavan vertailuasetelman avulla arvioimaan määräaikaisen tauon vaikutusta kohdejoukon työllisyyteen, palkkoihin ja sairauspoissaoloihin. Tutkimuksen mukaan tauko työelämästä laski palkkatasoa noin 3 prosenttia lyhyellä aikavälillä. Tutkijat eivät löydä tilastollisesti merkitsevää vaikutusta työllisyyteen kaikkien vuorottelijoiden joukossa. Tutkijat eivät löydä vaikutuksia sairauspoissaoloihin. Tutkijat havaitsivat yli 60-vuotiaiden ryhmässä negatiivisen vaikutuksen työllisyyteen, mikä johtuu eläkkeelle hakeutumisesta.

Hartman ym. (2010) tutkivat Ruotsin järjestelmä vaikutusta sijaisten myöhempään työllisyyteen. Keskimäärin sijaisuus vähensi työttömyyspäivien lukumäärää verrattuna verrokkiryhmään. Vaikutus oli noin 22 päivää vähemmän työttömyyttä sijaisuutta seuraavan vuoden aikana.

Junkan ym. (2009) tulokset ovat pitkälti linjassa näiden tutkimusten löydösten kanssa. Tämä tukee tutkimuksen validiteettia siinä mielessä, että tulokset näyttävät olevan samansuuntaisia, vaikka kohdejoukot ja kohdemaiden instituutiot eroavat tutkimusten välillä.

Lähteet

Hartman, Liljeberg, Nordström Skans, 2010, "Stepping-stones, dead-ends, or both? An analysis of Swedish re-placement contracts", *Empirical Economics* 38, 645–668

Junka, Korkeamäki, Rokkanen, Uusitalo, 2009, "Vuorotteluvapaajärjestelmän työllisyysvaikutukset", Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 35/2009

Nordström Skans, Liljeberg, 2014, "The wage effects of subsidized career breaks", *Empirical Economics*, Issue 2/2014